

Perustuslakivaliokunta

Keskiviikko 11.11.2020 klo 9.30—10.55

Läsnä

puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Jukka Gustafsson sd (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Petri Honkonen kesk (1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Hilikka Kemppi kesk
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Mats Löfström r (1, 2) (3 osittain)
jäsen Wille Rydman kok (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Tuula Väättäin sd (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)
varajäsen Johannes Koskinen sd (4, 5, 6, 7, 8, 9) (3 osittain)

Sihteerit

valiokuntaneuvos Matti Marttunen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 8 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Todettiin, että kokous ei ollut päätösvaltainen.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 182/2020 vp
Asiantuntijalausunto HE 182/2020 vp PeV 11.11.2020 hallitussihteeri Matleena Haapala, ympäristöministeriö Asiantuntijalausunto A 3
Asiantuntijalausunto HE 182/2020 vp PeV 11.11.2020 lainsäädäntöneuvos Elina Nyholm, oikeusministeriö Asiantuntijalausunto B 3
Asiantuntijalausunto HE 182/2020 vp PeV 11.11.2020 professori Olli Mäenpää Asiantuntijalausunto C 3

Pöytäkirja PeVP 77/2020 vp

Asiantuntijalausunto HE 182/2020 vp PeV 11.11.2020 professori Tuomas Ojanen Asiantuntijalausunto D 3

Asiantuntijalausunto HE 182/2020 vp PeV 11.11.2020 OTT, yliopistonlehtori Anu Mutanen Asiantuntijalausunto E 3

Asiantuntijalausunto HE 182/2020 vp PeV 11.11.2020 saamelaiskäräjät Asiantuntijalausunto F 3

Merkittiin, että kokous tuli päätösvaltaiseksi.

Valiokunnassa olivat kuultavana:

- hallitussihteeri Matleena Haapala, ympäristöministeriö, liite
- lainsäädäntöneuvos Elina Nyholm, oikeusministeriö, liite
- professori Olli Mäenpää, liite
- professori Tuomas Ojanen, liite
- OTT, yliopistonlehtori Anu Mutanen, liite

Valiokuntaan on saapunut kirjallinen lausunto:

- saamelaiskäräjät, liite

Valiokunta lopetti asiantuntijakuulemisen.

Valiokunta kävi valmistavan keskustelun.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vankeusaikaisen rikollisuuden estämisen ja laitosturvallisuuden ylläpitämisen tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 6/2020 vp

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Valiokunta päätti yksimielisesti muuttaa kappaleen 4b toisen virkkeen ensimmäisestä lauseesta sanan "sinänsä" sanaan "siten".

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta lisätä kappaleen 7 loppuun seuraavan virkkeen: "Eryityisesti on otettava huomioon, että maksukortin käytön valvonta merkitsee lievempää puuttumista perusoikeuksiin kuin vankeuslaissa säädetty rahan tai maksuvälineiden totaalinen hallussapitokielto."

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta poistaa seuraavansisältöisen kappaleen 9: "Perustuslakivaliokunnan mukaan on myös selvää, että perusoikeusrajoitus ei voi olla tarkoitukseensa soveltuva ja siten välttämätön, jos sillä ei edes periaatteessa voida saavuttaa sen perusteena olevaa hyväksyttävää tavoitetta (ks. PeVL 40/2017 vp, s. 4, PeVL 55/2016 vp, s. 4—5 ja PeVL 5/2009 vp, s. 3/II). Vangilla voi olla myös omia pankkitilejä, joita on myös mahdollista käyttää rikolliseen toimintaan eikä Rikosseuraamuslaitoksen valvontavalta kohdistuisi tällaisiin tileihin. Va-

Pöytäkirja PeVP 77/2020 vp

liokunnan mielestä ei ole siten selvää, minkä vuoksi juuri Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymiin maksukortteihin kohdistuva valvonta ylipäänsä on välttämätöntä. Esityksessä (s. 8 ja 20) tuodaan lisäksi esille, että maksukortin liikkeellelaskijan velvollisuutena on valvoa maksukorttien maksuliikennettä epätavallisten liiketoimien ja rahavirtojen havaitsemiseksi, kuten esimerkiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen liittyen."

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta poistaa kappaleesta 10 ensimmäisen virkkeen, joka kuuluu "Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotettu maksukortin valvontaa koskeva toimivaltuus olisi asianmukaisinta poistaa."

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta poistaa kappaleesta 10 toiseen virkkeen alusta sanan "Vähintään".

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta muuttaa kappaleen 15 viimeisen virkkeen ("Valiokunnan mielestä viitatussa lausunnossa arvioitua päätöstä yhteydenpidon rajoittamisesta ei voi rinnastaa nyt ehdotettuun sääntelyyn.") seuraavaan muotoon: "Valiokunnan mielestä viitatussa lausunnossa arvioitua päätöstä yhteydenpidon rajoittamisesta voidaan luonteeltaan ja tarkoitukseltaan rinnastaa nyt ehdotettuun sääntelyyn. Ehdotettu muutoksenhakukiello on sen sääntelykonteksti sekä poikkeuksellisten valtuuksien laillisuusvalvonta huomioon ottaen hyväksyttävissä perustuslain 21 §:n kannalta."

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta poistaa seuraavansisältöisen kappaleen 16: "Perustuslakivaliokunnan mielestä kysymys on viranomaisen päätöksestä, joka vaikuttaa perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla sen kohteen oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Päätöksen tekeminen on sidottu edellytyksiin, joita on pidettävä asian ratkaisun laillisuusedellytyksinä (PeVL 46/2002 vp, PeVL 51/2010 vp ja PeVL 32/2012 vp). Päätöksen tekeminen ei ehdotuksen mukaan perustu tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Valvontaa ei ole nimenomaisesti säädetty salaiseksi tiedonhankintakeinoksi."

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta poistaa seuraavansisältöisen kappaleen 17: "Tällaisen päätöksen tekemiseen soveltuvat hallintolain säännökset, joita noudatetaan hallintopäätöstä valmisteltaessa ja tehtäessä. Perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvattuun hyvään hallintoon kuuluu esimerkiksi oikeus tulla kuulluksi. Perustuslain säännös ei perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia siinä lueteltuihin hyvän hallinnon osatekijöihin (HE 309/1993 vp, s. 74/II), ja yleislakina hyvän hallinnon perusteita sekä menettelyä hallintoasioissa määrittävän hallintolainkin sääntelyyn asianosaisen kuulemisesta sisältyy eräitä poikkeuksia kuulemisvelvollisuudesta (ks. esim. PeVL 49/2017 vp)."

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta poistaa kappaleesta 17a virkkeen "Ehdotetut muutoksenhakukiellot voivat olla siten ongelmallisia myös ihmisoikeussopimuksen näkökulmasta."

Pöytäkirja PeVP 77/2020 vp

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta poistaa seuraavansisältöisen kappaleen 18: "Ehdotettu muutoksenhakukielto on sen sääntelykonteksti huomioon ottaen ongelmallinen perustuslain 21 §:ssä turvaton oikeusturvan kannalta. Tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen käytön edellytyksenä on, että kielto poistetaan 1. lakiehdotuksen 20 luvun 2 pykälästä ja 2. lakiehdotuksen 15 luvun 2 pykälästä."

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta muuttaa kappaleen 18a, joka kuuluu "Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että oikeusministeriössä selvitetään laajemminkin vankeuslain muutoksenhakusäännösten yhteensopivuutta perustuslain 21 §:n oikeusturvasääntelyyn ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin." muotoon "Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että oikeusministeriössä selvitetään kokonaisuutena vankeuslain mukaisten turvallisuus- ja valvontatoimien laillisuusvalvonta sekä muutoksenhakusäännösten yhteensopivuus perustuslain 21 §:n oikeusturvasääntelyyn ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin."

Valiokunta päätti edustaja Koskisen tekemästä ja edustaja Rydmanin kannattamasta ehdotuksesta muuttaa valiokunnan päätösehdotusta, jonka mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 9 luvun 3 a §:n 2 momentista ja 20 luvun 2 §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon, 2. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 5 luvun 3 a §:n 2 momentista ja 15 luvun 2 §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon ja 3. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan 29 a §:stä tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon, kuulumaan muotoon "lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 9 luvun 3 a §:n 2 momentista tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon, 2. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 5 luvun 3 a §:n 2 momentista tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon ja 3. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan 29 a §:stä tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asumisoikeusasunnoista sekä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 189/2020 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ympäristövaliokunnalle.

Valiokunta hyväksyi asiantuntijasuunnitelman. Kutsutaan kuultaviksi: ympäristöministeriön edustaja, oikeusministeriön edustaja, professori Mikael Hidén, professori Veli-Pekka Viljanen, OTT, yliopistonlehtori Anu Mutanen ja professori Tuomas Ojanen.

Pöytäkirja PeVP 77/2020 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 184/2020 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava lakivaliokunnalle.

Valiokunta hyväksyi asiantuntijasuunnitelman. Kutsutaan kuultaviksi: oikeusministeriön edustaja, professori Sakari Melander, professori Janne Salminen ja professori Tuomas Ojanen. Pyydetään kirjalliset lausunnot: eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri.

7. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2019

Kertomus K 15/2020 vp

Merkittiin saapuneeksi valtiovarainvaliokunnan ilmoitus: ei toimenpiteitä.

Merkittiin saapuneeksi talousvaliokunnan ilmoitus: ei toimenpiteitä.

Merkittiin saapuneeksi ympäristövaliokunnan ilmoitus: ei toimenpiteitä.

8. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

9. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on torstaina 12.11.2020 klo 10.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Matti Marttunen